

Par. 11 De Addinga's- bron van veel ellende -deel 2-

De getergde Westerwolders hadden nu al een paar keer en bij verschillende instanties bescherming, veiligheid gezocht. Die was er niet gekomen. Ze raken daarom meer en meer verbitterd en waarschijnlijk in een soort van laatste poging zich toch een grotere mate van zekerheid te verschaffen, gaan ze er toe

over hun "Westerwoldse Landregt", men zou kunnen zeggen hun tot dan toe nog ongeschreven grondwet, op schrift te stellen. Stellig is het landrecht, zoals het zwart op wit werd gezet, van veel oudere datum dan 1470. De vierde paragraaf van het achttiende "capittel" doet dit althans vermoeden: "...dat onze olderen en voorolderen, als wij hebben verstaen en onderwijset sint van onze voervaderen dat dese punten ende articulen voer schreven sint gewest een olt landrecht to Westerwolde".

De vrij gebrekkige opzet van een en ander is wellicht een spoor van de gehaastheid, waarmee te werk gegaan is, veroorzaakt door de conflict-situatie met de Addinga's.

Ook deze laatste noodsprong van onze voorouders had echter niet het beoogde resultaat. De maat was nu vol, definitief vol! Het noodlot sloeg ook voor de tweede Egge Addinga toe! Toen Egge op Goede Vrijdagavond uit de Wedder kerk kwam, werd hij door een te hoop gelopen volksmenigte vermoord tussen de twee bruggen van zijn burcht. We krijgen de indruk, dat het hier geen lynchpartij heeft betroffen, maar een van te voren beraamde moord: zelfs uit Jipsinghuizen was men samengestroomd. Na de moord werd het Wedder slot geplunderd. Als de Westerwoldse ingezetenen gedacht hebben, dat ze nu dan eindelijk van de ellende verlost waren, zijn ze toch wel erg bedrogen uitgekomen. Niet alleen kregen de schuldigen aan de moordpartij van de Münsterse bisschop de doodstraf, maar Egge's zoon Haje, die z'n vader opvolgde, was zo mogelijk nog erger dan zijn vader.

Het begon gelijk al. Eén van de verdachten van de moord op Egge, een zekere Aike van Ellersinghuizen, was wegens gebrek aan bewijs, door de Münsteren op borgtocht vrijgelaten. Haje Addinga trok zich van dit besluit niets aan, liet zowel Aike als zijn broer grijpen en liet ze aan het kruis slaan. De Gieselbarg had weer eens klandizie. Maar dat was nog niet alles. Met name de Onstwedders werden keihard met de neus op een aantal gruwelijke feiten gedrukt. Doordat de Münsteren het in koelen bloede ter dood brengen van Aike en z'n broer gewoon hadden toegelaten, raakte Haje bemoedigd en hij ging op de ingeslagen weg voort. Hij roofde en plunderde, beging wandaden aan de lopende band. De zaak kwam tot een nieuw kookpunt toen Haje de pas gekozen pastoor van Onstwedde op zijn slot ontbood. De pastoor heeft waarschijnlijk een taal gesproken tegen Haje, die de bruto niet heeft willen of kunnen verdragen. Hij liet de priester de handen op de rug binden, om hem vervolgens achter z'n paard "door duin en dal te laten slepen en eindelijk

door de paarden vertrappen en vaneen scheuren".

De bevolking was ontzet. De bisschop van Münster liet niets van zich horen. De voornaamste ingezetenen van Onstwedde beslisten daarop, dat er een afgezant naar de Paus in Rome moest worden gestuurd, teneinde recht te verkrijgen. Maar Haje kreeg lucht van de op handen zijnde missie en deed in het holst van de nacht een inval in het huis van de priester, die de reis zou maken. De hele zaak werd kort en klein geslagen, dingen van waarde werden meegenomen en toen hij en z'n trawanten tenslotte de priester te pakken kregen, mishandelden ze deze op verschrikkelijke wijze. Alsof dat nog niet genoeg was, verdronken ze hem in de Aa. *)

Toen de Onstwedders z'n lichaam de volgende dag vonden en mee wilden nemen om hem een fatsoenlijke begrafenis te geven, verbood Haje dit. Volgens hem was de priester eens weer beschonken geweest en had hij met z'n zatte kop zelfmoord gepleegd: z'n lijk zou derhalve verbrand worden als dat van een misdadiger. De Onstwedders hebben het lijk toch meegenomen en er in de priesterswoning drie dagen en drie nachten de wacht bij gehouden. Daarna werd het stoffelijk overschot voorlopig in ongewijde grond begraven. Korte tijd later vond - na tussenkomst van de bisschop van Osnabrück - alsnog een teraardebestelling in de gewijde grond bij de kerk plaats.

Er dreigde opnieuw geweld aangewend te gaan worden door de bevolking, evenals in 1475. De wapens lagen al weer klaar. Het schijnt echter, dat de Münsterse bisschop er op één of andere wijze in geslaagd is de gemoederen te sussen. Wel wat aan de late kant, helaas! Kort daarna deed de drost van de Münsterse bisschop in Eemslant uitspraken, die de Westerwolders sterkten in de mening, dat van de bisschop weinig steun te verwachten viel; het werd tijd om de messen te slijpen... En weer is het dan de Stad Groningen, die ten tonele verschijnt. De Stad liet namelijk aanspraken gelden op Bellingwolde en Blijham, dorpen waarop ook Haje meende recht te hebben. Volgens Groningen behoorden beide plaatsen tot het onder hun gezag staande Oldambt en volgens Haje behoorden ze tot het gebied, dat z'n voorouders indertijd van Corvey in leen hadden gekregen. Van weerszijden maakte men elkaar het leven zuur. De Stad had ondertussen duidelijk laten doorschemeren, dat zij aan de kant van de Westerwoldse bevolking stond in z'n strijd tegen de woeste Haje Addinga. Toen deze dan ook beslag wilde leggen op de opbrengst van landerijen in Westerwolde, die aan Groningers toebehoorde, ver-

*) *Het "Hilligenbruggetje" over de Mussel A herinnert nog aan deze afschuwelijke gebeurtenis.*

hinderden de twaalf gezworenen van Westerwolde dat. Haje verwoestte toen alles, wat hem aan Groninger bezittingen onder handen kwam. Dat had hij beter niet kunnen doen, want nu nam de Stad maatregelen, krasse maatregelen.

Er werden troepen naar Wedde gestuurd en op 16 juli 1478 werd het slot verwoest en kwam Westerwolde opnieuw onder Groninger invloed.

Als demonstratie van hun macht en tevens om de handelsroute Groningen - Duitsland te beheersen bouwden de Groningers aan de Pekel-A, in de buurt van Winschoten, een nieuw slot: de Pekelborg. Deze burcht werd gedeeltelijk opgebouwd met de stenen van het verwoeste Wedder-slot. Er kwam een drost, die "dat Oldeampt an de eene sijdt des Dollerts en Westerwolde berichten solde".

Haje's beroep op de bisschop had geen resultaat, integendeel zelfs. Na een hele reeks van onderhandelingen kreeg de Stad gedurende 25 jaar de rechten die Haje vroeger had uitgeoefend. De Stad verstrekke in ruil hiervoor aan de Múnsterse bisschop - die dringend behoefte aan geld scheen te hebben - een lening van f. 2.000,--. Dit op 1 april 1482 gesloten verdrag had met name voor Haje, maar ook voor de Westerwoldse ingezetenen, verstrekkende gevolgen. De Stad wordt namelijk uitdrukkelijk toegestaan om de richter aan te stellen, een bevoegdheid waarover zo'n 35 jaar eerder enorm veel te doen was geweest. Het gaat er op lijken, dat Westerwolde nu heel zeker z'n zelfstandige bestaan van weleer volledig op moet geven.....

De bisschop blijft in het genot van het jaarlijkse hoedergeld, en behoudt ook het recht de Westerwolders op te roepen om het Múnsterse gebied mee te helpen verdedigen. Bovendien moet de door de Stad benoemde richter ook beëdigd worden door de drost van de bisschop in Eemsland.

In 1486 schikt Haje zich in het onvermijdelijke: hij verklaart zich akkoord met de verpanding van zijn rechten aan Groningen. De abt van het klooster Corvey heeft intussen de rechten van de Addinga's als leenman over de Corveyse bezittingen in Westerwolde opnieuw bevestigd; leuk, dat dat nog eens weer op papier stond, maar praktisch stelde het natuurlijk niets voor, omdat het gezag van Corvey in Westerwolde was gereduceerd tot het nulpunt. Geen wonder dat Haje hiermee alleen niet tevreden is. Op zijn verzoek, het Wedder slot te mogen herbouwen, wordt door de bisschop gunstig gereageerd, zij het dan dat het hem verboden werd het slot door muren of andere gebouwen sterker of vaster te maken, dan de bisschop zou toestaan. De Wedderburcht zoals wij die nu nog kennen ontstaat. Het schijnt, dat Haje z'n laatste levensjaren op de herbouwde burcht heeft gesleten. In elk geval is hij daar op 17 augustus 1492 gestorven, zoals uit een opschrift in de

kerk te Wedde blijkt.

Hoewel Haje's zoon George zijn vader in 1506 opvolgt als leenman van Corvey en hij pogingen in het werk stelt de rechten van de familie in de oorspronkelijke staat terug te krijgen, mogen we vaststellen, dat met de dood van Haje het in wezen met de Addinga's in Westerwolde gedaan is. Een bewogen periode, waarin veel leed geleden moet zijn, werd afgesloten.